

17. Правила адвокатської етики. Затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 9 червня 2017 р. URL: http://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf.

18. Про безоплатну правову допомогу: Верховна Рада України. Закон від 2 червня 2011 р., № 3460-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>

19. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Верховна Рада України. Закон від 5 липня 2012 р., № 5076-VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.

20. Юмадилов Б.Г. Адвокат как субъект правозащитной деятельности в Российской Федерации: дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.11. М., 2017. 147 с.

21. Юмадилов Б.Г. Адвокат как субъект правозащитной деятельности в Российской Федерации: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.11 «Судебная деятельность, прокурорская деятельность, правозащитная и правоохранительная деятельность». 2018. 22 с.

УДК 347.96.08

ПРОШУТЯ І.Д.

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ МІСЦЕВИХ ЗАГАЛЬНИХ СУДІВ В УКРАЇНІ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Охарактеризовано особливості адміністративно-правових засад здійснення контролю за діяльністю місцевих загальних судів в Україні. Обґрунтовано доцільність класифікації такого контролю на зовнішній і внутрішньо організаційний, що обумовлено колом суб'єктів, які його здійснюють. Аргументовано, що, по-перше, контроль за діяльністю місцевого загального суду стосується організаційної діяльності як корпусу суддів, так і апарату суду, а не процедури розгляду судових спорів, які регулюються процесуальними нормами кримінального, адміністративного та цивільного законодавства; по-друге, така організаційна діяльність є не менш важливою, ніж розгляд судом справ, оскільки саме завдяки цій діяльності стає можливий якісний розгляд і вирішення конкретних справ; по-третє, контроль за діяльністю суду здійснюється відповідно до норм адміністративного законодавства; по-четверте, контроль за діяльністю місцевих судів включає в себе контроль за суддями цього суду та за його апаратом.

Ключові слова: місцеві загальні суди, контроль, адміністративне законодавство, судді, апарат суду, внутрішньо організаційна діяльність.

Охарактеризованы особенности административно-правовых основ осуществления контроля за деятельностью местных общих судов в Украине. Обоснована целесообразность классификации такого контроля на внешний и внутренне организационный, что обусловлено кругом субъектов, которые его осуществляют. Аргументировано, что, во-первых, контроль за деятельностью местного общего суда касается организационной деятельности как корпуса судей, так и аппарата суда, а не процедуры рассмотрения судебных споров, которые регулируются процессуальными нормами уголовного, административного и гражданского законодательства; во-вторых, такая организационная деятельность является не менее важной, чем рассмотрение судом дел, поскольку именно благодаря этой деятельности становится возможным качественное рассмотрение и разрешение конкретных дел; в-третьих, контроль за деятельностью суда осуществляется в соответствии с нормами административного законодательства; в-четвертых, контроль за деятельно-

стью местных судов включает в себя контроль за судьями этого суда и за его аппаратом.

Ключевые слова: местные общие суды, контроль, административное законодательство, судьи, аппарат суда, внутренне организационная деятельность.

The peculiarities of the administrative and legal principles of exercising control over the activity of local general courts in Ukraine are characterized. The expediency of classification of such control on the external and internal organizational, which is determined by the circle of the subjects that carry it out, is substantiated. It is argued that, firstly, the control over the activities of the local general court relates to the organization of both the body of judges and the court apparatus, and not the procedure for reviewing litigation, which is governed by the procedural rules of criminal, administrative and civil law; and secondly, such organizational activity is no less important than the consideration by the court of affairs, because it is precisely through this activity that it becomes possible to qualitatively consider and resolve specific cases; thirdly, control over the activities of the court is carried out in accordance with the norms of administrative law; Fourthly, the control over the activities of local courts includes the control of judges of this court and its apparatus.

Key words: local general courts, control, administrative law, judges, court apparatus, internal organizational activities.

Вступ. Сьогодні сутність контрольної та наглядової діяльності в правовій доктрині залишається остаточно не з'ясованою: коренем проблематики її вирішення залишається споріднений юридичний зміст понять «контроль» і «нагляд».

Постановка завдання. Метою статті є аналіз особливостей здійснення контролю за діяльністю місцевих загальних судів в Україні у світлі адміністративно-правового аспекту.

Стан наукового дослідження. Незважаючи на те, що питанням, пов'язаним із здійсненням контрольної та наглядової діяльності у сфері державного управління взагалі та в національній судовій системі зокрема, приділяли увагу видатні вчені, серед яких – В.М. Гарашук, П.І. Кабляк, С.В. Ківалов, В.М. Кравчук, Я.І. Маслова, С.В. Прилуцький, Д.Ю. Шпенюв, дотепер специфіка контролю за діяльністю місцевих загальних судів в Україні та адміністративно-правові засади його здійснення не отримали належного висвітлення, а тому залишаються актуальними також і в межах функціонування місцевих загальних судів.

Погоджуємось з Я.І. Масловою, яка відзначає, що сьогодні «одним із недоліків чинного українського законодавства є отождолення контролю та нагляду, відсутність чіткого понятійного апарату. Визначеність у цих питаннях – не лише показник достатньої правової культури юридичної думки в державі, але й можливість вирішення суто практичних проблем: спрощення роботи з нормативною базою, зменшення помилок і зловживань у діяльності органів державної влади та інше» [1, с. 71]. На нашу думку, контроль, на відміну від нагляду, передбачає можливість впливу на діяльність, за якою такий контроль проводиться, нагляд же, навпаки, полягає лише у спостереженні й не передбачає можливість безпосереднього впливу, натомість полягає у пасивному фіксуванні піднаглядного об'єкта. Ба більше, останній, відповідно до наведених вище положень законодавчих актів, включає в себе контрольну діяльність або отождолюється з нею, що є не зовсім коректним з огляду на етимологію понять «контроль» і «нагляд», яку ми розглянемо далі.

Результати дослідження. Так, етимологічно поняття «контроль» і «нагляд» є близькими за своїм змістом, зокрема, перше означає: «...1) перевірку, облік діяльності кого-, чого-небудь, нагляд за кимось, чимось; 2) установу або організацію, що здійснює нагляд за ким-, чим-небудь або перевіряє його» [2, с. 271], а нагляд – «групу осіб чи органи влади, що наглядають за ким-, чим-небудь» або дію за значенням наглядати, тобто «пильнувати, слідкувати за ким-, чим-небудь для контролю, забезпечення порядку і таке інше» чи «уважно розглядаючи, вибирати, відшукувати кого-, що-небудь» [3, с. 49].

Зазначене дає підстави говорити про те, що контроль є первісним, головуючим поняттям, а отже й пріоритетним напрямом діяльності. На відміну від контролю, нагляд здійснюється або ж у межах самої контрольної діяльності, або в будь-якому випадку пов'язаний із нею, що вже певною мірою суперечить підходу законодавця до розуміння понять «контроль» і «нагляд». Щодо співвідношення категорій «контроль» і «нагляд», погоджуємось із думкою С.Г. Брателя,

який зазначив, що «...контроль, на відміну від нагляду, є ширшим поняттям, тобто нагляд можна розглядати як елемент контролю або як контроль, звужений стосовно сфери свого застосування» [4, с. 5]. Проте є науковці, які ототожнюють контроль і нагляд, зводячи їх до синонімічних понять (Д.Н. Бахрах [5, с. 224], А.В. Дьомін та С.Л. Хазанов [6, с. 432]).

Видатний учений-адміністративіст В.Б. Авер'янов зауважує, що власне поняття «контроль» можна розуміти у двох значеннях: широкому та вузькому. «...У широкому розумінні контроль – це чітко структурована система політичних, економічних та ідеологічних процесів і методів, завдяки реалізації яких забезпечується функціонування суспільства та взагалі державний лад, здійснюється так званий соціальний контроль» [7, с. 238]. Вузьке розуміння контролю є більш придатним для використання в рамках нашого дослідження та зводиться до перевірки підконтрольних об'єктів, він також може бути своєрідною «...гарантією, способом забезпечення дисципліни та законності, принципів, видів діяльності, управлінських функцій» або взагалі бути умовою ефективної діяльності [7, с. 238].

У науці адміністративного права контроль деякими науковцями (В.Б. Авер'яновим [8, с. 348], В.М. Гаращуком [9, с. 6–7], С.В. Ківаловим [10, с. 3]) розглядається як адміністративно-правовий засіб, що гарантує досягнення поставлених цілей, виконання закріплених завдань, додержання законності та дисципліни, а також дає змогу виявити неправомірні дії та попередити чи зупинити потенційно можливі відхилення від норм, регламентованих законодавством.

Більш близьке з урахуванням тематики нашого дослідження визначення контролю знаходимо у Д.Ю. Шпенова, який розглядає контроль за службою суддів як «...регламентований Конституцією та законами України вид державно-управлінської діяльності суб'єктів державної влади, органів суддівського самоврядування, голів судів та інших суб'єктів, зміст якої складає система послідовних, взаємопов'язаних дій, що реалізуються у формі дослідження, вивчення, перевірки, аналізу судових документів, інших джерел інформації, вивчення роботи суду або судді з метою їх оцінки на предмет законності, з можливістю винесення рішень про застосування до судді заходів впливу у формі догани, звільнення або ініціювання притягнення судді до кримінальної відповідальності в межах дотримання принципів самостійності, незалежності, недоторканності судді та недопущення незаконного впливу на нього в будь-якій формі» [11, с. 440], а також зазначає, що такий контроль поділяється на внутрішньо-організаційний і зовнішній. Загалом погоджуючись із точкою зору вказаного науковця, варто додати, що, маючи спільний об'єкт, зазначені два види контролю відрізняються суб'єктами, які його здійснюють. У першому випадку контроль здійснюється зсередини судової системи (іншими суддями та органами, які утворюються в її межах), а у другому – суб'єктами, які не мають жодного відношення до судової системи України, а у випадку громадського контролю взагалі не належать до будь-якого державного органу, установи, організації тощо.

Досить цікавою видається позиція Д.Г. Заброди, який на основі аналізу окремих дисертаційних досліджень щодо адміністративно-правових засад різних напрямів діяльності запропонував виокремлювати такі елементи змісту адміністративно-правових засад: категоріальний, нормативний, інституційний, інструментально-технологічний [12, с. 49].

Екстраполюючи вищезазначені елементи адміністративно-правових засад на діяльність суду, вважаємо можливим у змісті адміністративно-правових засад контролю за діяльністю місцевих судів виділити такі самі елементи (категоріальний, нормативний, інституційний, інструментально-технічний), оскільки їхня характеристика, на нашу думку, дасть змогу провести всебічне та повне дослідження адміністративно-правових засад контролю за діяльністю місцевих судів. У статті, на жаль, у нас не має можливості ґрунтовно дослідити кожний з елементів з огляду на вимоги, які висуваються до об'єму такого виду робіт, тому ми обмежимося короткою характеристикою всіх елементів, а окремим (нормативному та інституційному) приділимо особливу увагу з огляду на те, що категоріальний та інструментально-технічний елементи є відносно стабільними.

Дослідження *категоріального елементу* дозволяє зробити такі проміжні висновки: по-перше, контроль за діяльністю місцевого загального суду стосується організаційної діяльності як корпусу суддів, так і апарату суду, а не процедури розгляду судових спорів, які регулюються процесуальними нормами кримінального, адміністративного та цивільного законодавства; по-друге, така організаційна діяльність є не менш важливою, ніж розгляд судом справ, оскільки саме завдяки цій діяльності стає можливий розгляд і вирішення конкретних справ; по-третє, контроль за діяльністю суду здійснюється відповідно до норм адміністративного законодавства; по-чет-

верте, контроль за діяльністю місцевих судів включає в себе контроль за суддями цього суду та за його апаратом; по-п'яте, контроль може бути принаймні двох видів: внутрішній і зовнішній.

Розгляд *нормативного елементу* адміністративно-правових засад діяльності місцевих судів необхідно почати з *Основного Закону держави*, у якому визначено, що суд утворюється «... законом, проект якого вносить до Верховної Ради України Президент України після консультацій з Вищою радою правосуддя» [13] (ч. 2. ст. 125). Також варто зазначити, що Президент України здійснює призначення судді на посаду на основі подання Вищої ради правосуддя (ст. 128), частково окреслює повноваження Вищої ради правосуддя, яка «...ухвалює рішення стосовно порушення суддею чи прокурором вимог щодо несумісності; розглядає скарги на рішення відповідного органу про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді чи прокурора; ухвалює рішення про звільнення судді з посади; надає згоду на затримання судді чи утримання його під вартою; ухвалює рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя» (ст. 131), реалізуючи контрольну діяльність.

Не менш важливим нормативно-правовим актом є *Закон України «Про судоустрій і статус суддів»*, положення якого закріплюють контрольні повноваження деяких із суб'єктів, що здійснюють контроль за діяльністю місцевих судів. Так, згідно зі ст. 36 зазначеного Закону Верховний суд України, як найвищий суд у системі правосуддя, надаючи висновки, які мають відношення до функціонування системи судоустрою, судочинства, власне статусу суддів та інших питань, пов'язаних із функціонуванням системи судів України, здійснює контроль за функціонуванням усієї судової системи, а отже й за діяльністю місцевих судів.

Повноваження Державної судової адміністрації України окреслені в ст. 152 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», де закріплено повноваження зазначеного органу, які мають контрольну та наглядову складові, зокрема: «вивчає практику організації діяльності судів, розробляє і вносить у встановленому порядку пропозиції щодо її вдосконалення; вивчає кадрові питання апарату судів, прогнозує потребу у спеціалістах, здійснює замовлення на підготовку відповідних спеціалістів; забезпечує необхідні умови для підвищення кваліфікації працівників апарату судів, створює систему підвищення кваліфікації; організовує роботу з ведення судової статистики, діловодства та архіву; контролює стан діловодства в судах; контролює діяльність Служби судової охорони» [14]. Цей Закон також регламентує контрольні повноваження голови місцевого суду щодо контролю ефективності діяльності апарату суду, погодження призначення на посаду керівника апарату суду та його заступника, а також вносить подання про застосування до керівника апарату суду чи його заступника заохочення або накладення дисциплінарного стягнення відповідно до законодавства (п. 3 ст. 24) [14].

Окремої уваги в контексті здійснення контрольної діяльності заслуговує суддівське самоврядування, засади функціонування якого регламентовані вказаним нами Законом, зокрема, до завдань органів суддівського самоврядування віднесено прийняття «...участі у визначенні потреб кадрового, фінансового, матеріально-технічного й іншого забезпечення судів і контроль за додержанням установлених нормативів такого забезпечення» (п. 3 ч. 4 ст. 126) [14]. Вищим органом суддівського самоврядування є Рада суддів України (яка одночасно діє як виконавчий орган з'їзду суддів України). Даному органу Законом України «Про судоустрій і статус суддів» надано досить широке коло повноважень щодо здійснення контролю за діяльністю місцевих судів, зокрема: «...розроблення та організація виконання заходів щодо забезпечення незалежності судів і суддів, поліпшення стану організаційного забезпечення діяльності судів; розгляд питання правового захисту суддів, соціального захисту суддів та їхніх сімей, прийняття відповідних рішень із цих питань; здійснення контролю за організацією діяльності судів, заслуховування з цих питань Голови Державної судової адміністрації України, його заступників, керівників структурних підрозділів і територіальних управлінь Державної судової адміністрації України; звернення з пропозиціями щодо питань діяльності судів до органів державної влади та органів місцевого самоврядування; здійснення контролю за додержанням вимог законодавства щодо врегулювання конфлікту інтересів у діяльності суддів, Голови чи членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Голови Державної судової адміністрації України чи його заступників» (п. 8 ст. 133) [14].

Вища рада правосуддя відіграє в діяльності судів власну специфічну роль, оскільки одночасно є органом державної влади та суддівського врядування. Діяльність зазначеного органу здійснюється відповідно до Закону України «Про Вищу раду правосуддя» [15], яка згідно зі своїми повноваженнями здійснює контрольну діяльність у таких напрямках: 1) у питаннях, пов'язаних із статусом суддів, додержанням ними вимог законодавства під час перебування на посаді судді та дисциплінарних вимог, зокрема: «...ухвалює рішення стосовно порушення суддею чи проку-

рором вимог щодо несумісності; забезпечує здійснення дисциплінарним органом дисциплінарного провадження щодо судді; розглядає скарги на рішення відповідних органів про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді чи прокурора; ухвалює рішення про звільнення судді з посади; надає згоду на затримання судді чи утримання його під вартою чи арештом; ухвалює рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя; погоджує кількість суддів у суді» (ч. 1 ст. 3); 2) у сфері нормативного забезпечення з різних питань діяльності суду: «...затверджує Положення про Єдину судову інформаційну (автоматизовану) систему, Положення про Державну судову адміністрацію України та Типове положення про її територіальні управління, Положення про Службу судової охорони, Положення про проведення конкурсів для призначення на посади державних службовців у судах, органах та установах системи правосуддя, Положення про Комісію з питань вищого корпусу державної служби в системі правосуддя, Порядок ведення Єдиного державного реєстру судових рішень; погоджує Типове положення про апарат суду, Положення про порядок створення та діяльності служби судових розпорядників; надає обов'язкові до розгляду консультативні висновки щодо законопроектів із питань утворення, реорганізації чи ліквідації судів, судоустрою і статусу суддів, узагальнює пропозиції судів, органів та установ системи правосуддя стосовно законодавства щодо їх статусу та функціонування, судоустрою і статусу суддів; затверджує за поданням Державної судової адміністрації України нормативи кадрового, фінансового, матеріально-технічного та іншого забезпечення судів» (ч. 1 ст. 3).

Важливим нормативно-правовим актом, який визначає загальні засади проведення спеціальної перевірки суддів місцевих судів, а отже й контролю за їхньою безпосередньою діяльністю, є Закон України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні», у рамках даного нормативно-правового акта визначаються засади проведення спеціальної перевірки суддів судів загальної юрисдикції.

Говорячи про апарат суду, варто нагадати, що його працівники належать до державних службовців, а отже, проходження ними служби здійснюється відповідно до Закону України «Про державну службу», у п. 8 ч. 2 ст. 17 якого визначено, що «...керівник державної служби здійснює контроль за дотриманням виконавської та службової дисципліни в державному органі» [16], тобто керівник апарату суду (голова суду) здійснює контроль за станом виконавської та службової дисципліни безпосередньо працівниками апарату суду.

На основі Закону України «Про запобігання корупції» уповноваженими органами здійснюється контроль за додержанням актів антикорупційного законодавства. Так, згідно з п. п. 6, 8 ч. 1 ст. 11 зазначеного Закону Національне агентство з питань запобігання корупції має повноваження в частині «...здійснення моніторингу та контролю за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб; здійснення в порядку, визначеному цим Законом, контролю та перевірки декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зберігання та оприлюднення таких декларацій, проведення моніторингу способу життя осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» [17].

Аналіз зазначених нормативно-правових актів дає підстави сформулювати систему суб'єктів, які здійснюють контроль за діяльністю місцевих загальних судів – так званий інституційний елемент. Таку систему утворюють: Президент України (у частині утворення місцевих судів і призначення суддів на посади); Вища рада правосуддя (у питаннях, пов'язаних із статусом суддів, додержаннями ними вимог законодавства під час перебування на посаді судді та дисциплінарних вимог); Верховний суд України (надає висновки, які мають відношення до функціонування системи судоустрою, судочинства, власне статусу суддів та інших питань, пов'язаних із функціонуванням системи судів); Державна судова адміністрація України (здійснює контроль щодо вирішення кадрових питань, які виникають у діяльності місцевих загальних судів, а також контроль за станом діловодства та роботою служби судової охорони); голова місцевого суду (контролює додержання виконавської та службової дисципліни працівниками апарату суду); Рада суддів України та органи суддівського самоврядування (реалізують контроль у напрямках кадрового, фінансового, матеріально-технічного забезпечення судів і контроль за додержанням установлених нормативів такого забезпечення); Вища рада правосуддя (контролює проходження служби суддями місцевих загальних судів); Тимчасова спеціальна комісія (контролює додержання суддями Присяги, яку вони складають, займаючи посаду судді); Національне агентство з питань запобігання корупції (здійснює контроль і нагляд за додержанням законодавства про запобігання та протидію корупції, а також здійснює перевірку декларацій суддів і працівників апарату місцевого суду).

У законодавстві, яке регулює особливості контролю за діяльністю місцевих судів, прямо не говориться про ще одного суб'єкта в межах інституційного елементу, який відіграє вкрай важливу роль у діяльності всієї судової системи України та взагалі в діяльності держави. Мова йде про контрольну діяльність, що здійснюється громадськістю. В юридичній науці така діяльність зазвичай іменується громадським контролем, який здійснюється в усіх сферах діяльності органів державної влади, зокрема й стосовно судової влади. С.В. Прилуцький розглядає громадський контроль як «...компроміс між державою та громадянським суспільством у питаннях організації судової влади та здійснення правосуддя, що забезпечує досягнення незалежності суду. З такого ракурсу громадський контроль включає і пряму форму – через безпосередню участь представників громадянського суспільства у здійсненні правосуддя (присяжних), і опосередковану форму – через відкритість і гласність судочинства, можливість доступу громадян і ЗМІ до судової інформації та її об'єктивне висвітлення» [18, с. 348–349].

Незважаючи на те, що безпосередньо в законодавстві, що регламентує діяльність місцевих судів, поняття громадського контролю відсутнє, учені на основі аналізу нормативних і доктринальних положень у даному напрямі виділяють сфери діяльності місцевих загальних судів, у яких може мати місце так званий громадський контроль. Наприклад, П.І. Каблак зазначає, що «...громадський контроль судової влади сьогодні передбачає: публічність судових процесів, зокрема з вільним доступом до них представників ЗМІ; можливість відводу суддів з ініціативи учасників судового процесу; представництво народу в здійсненні правосуддя (присяжні і народні засідателі), включення в атестаційно-дисциплінарні органи (кваліфікаційні комісії суддів) представників юридичної громадськості, встановлення відповідальності за порушення суддівської дисципліни» [19, с. 65].

З аналізу норм Закону України «Про судоустрій і статус суддів» можна зробити висновок про те, що громадськість має вільний доступ до декларацій про майно й декларацій доброчесності та про родинні зв'язки суддів, а в певних випадках, визначених законодавством, також декларацій працівників апарату суду. Такий доступ забезпечує громадянам певний нагляд за особами, які виконують функції судді або є працівниками апарату суду, теоретично громадянин у разі самостійного виявлення певних суперечностей або підозрілих фактів може звернутися до відповідного органу та фактично ініціювати додаткову перевірку такої особи, при цьому подальший вплив громадянина у даній сфері виключається (ч. 7 ст. 56). Окремої уваги потребує ст. 87 вказаного Закону, положення якої регламентують утворення Громадської ради доброчесності, яка спільно з Вищою кваліфікаційною комісією суддів України вирішує питання про відповідність кандидата на посаду судді встановленим вимогам, зокрема критеріям стосовно професійної етики та доброчесності. Отже, Громадська рада доброчесності має право: 1) збирати, перевіряти та аналізувати інформацію щодо судді (кандидата на посаду судді); 2) надавати Вищій кваліфікаційній комісії суддів України інформацію щодо судді (кандидата на посаду судді); 3) надавати, за наявності відповідних підстав, Вищій кваліфікаційній комісії суддів України висновок про невідповідність судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності, який додається до дос'є кандидата на посаду судді або до суддівського дос'є; 4) делегувати уповноваженого представника для участі в засіданні Вищої кваліфікаційної комісії суддів України щодо кваліфікаційного оцінювання судді (кандидата на посаду судді); 5) створювати інформаційний портал для збору інформації щодо професійної етики та доброчесності суддів, кандидатів на посаду судді. Одночасно варто зазначити, що Громадська рада доброчесності не має жодних можливостей остаточно впливати на будь-яке рішення, тобто позбавлена так званих «вирішальних повноважень».

Інструментально-технічний елемент висвітлює конкретні методи, за допомогою яких здійснюється контроль і його форми реалізації. Необхідно зазначити, що здійснення ефективного контролю передбачає постійне удосконалення та за можливості впровадження нових форм і методів контролю, а їх різноманітність дає підстави говорити про те, що даний елемент взагалі повинен стати предметом окремого дослідження не тільки в межах діяльності місцевих судів, а й стосовно всієї судової системи України.

Взагалі, методологічною основою контролю є збирання, аналіз, узагальнення та оцінка отриманих відомостей або інформації з метою виявлення певних відхилень. Тільки у випадку здійснення контрольної діяльності проводяться перевірки та інші активні дії, а у випадку нагляду, навпаки – пасивні, переважно у формі спостереження.

Висновки. Отже, адміністративно-правові засади здійснення контролю за діяльністю місцевих загальних судів в Україні являють собою комплекс взаємопов'язаних елементів, які вклю-

чають: 1) окреслення юридичної природи, понятійного та категоріального апарату та ознак досліджуваної діяльності; 2) нормативно-правову базу, на основі якої здійснюється такий процес; 3) систему суб'єктів, які здійснюють контроль за діяльністю місцевих загальних судів; 4) форми й методи здійснення контролю за діяльністю місцевих загальних судів. Жодний з елементів не є першочерговим або основним щодо іншого, вони діють комплексно, взаємопов'язані між собою та доповнюють одне одного.

Список використаних джерел:

1. Маслова Я.І. Співвідношення понять «нагляд» і «контроль» у державному управлінні України. Актуальні проблеми держави і права. 2011. Вип. 62. С. 70–77.
2. Словник української мови: в 11 т. / редкол.: І. К. Білодід (голова) та інші; Акад. наук Укр. РСР, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні. К.: Наук. думка, 1970–1980. Т. 4. 1973. 840 с.
3. Словник української мови: в 11 т. / редкол.: І. К. Білодід (голова) та інші; Акад. наук Укр. РСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. К.: Наук. думка, 1970–1980. Т. 5. 1974. 840 с.
4. Братель С.Г. Громадський контроль за діяльністю міліції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. К., 2007. 20 с.
5. Бахрах Д.Н. Административное право: учебник. М.: Изд-во БЕК, 1999. 368 с.
6. Бахрах Д.Н., Хазанов С.Д., Демин А.В. Административное право России: учебник. М.: Норма-Инфра-М, 2002. 623 с.
7. Демократичні засади державного управління та адміністративне право: монографія / за ред. В.Б. Авер'янова. К.: Юрид. думка, 2010. 496 с.
8. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник: у 2 т. Т. 1. Загальна частина / ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова). К.: Юрид. думка, 2004. 584 с.
9. Гаращук В.М. Контроль та нагляд у державному управлінні: навч. посібник. Х.: Нац. юрид. акад. України, 1999. 176 с.
10. Ківалов С.В. Теоретичні питання державного контролю як засобу забезпечення законності у сфері державного управління. Наукові праці Одеської національної юридичної академії. Одеса: Юрид. літ. 2004. Т. 3. С. 3–20.
11. Шпенюв Д.Ю. Особливості контролю за службою суддів в Україні. Митна справа. 2014. № 6(2.2). С. 438–444.
12. Заброна Д.Г. Адміністративно-правові засади: сутність та зміст категорії. Науково-практичний журнал Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Адміністративне право і процес. 2013. № 2(4). С. 45–51.
13. Конституція України від 28.06.1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
14. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
15. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21.12.2016 № 1798-VIII. Відомості Верховної Ради. 2017. № 7–8. Ст. 50.
16. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. Відомості Верховної Ради. 2016. № 4. Ст. 43.
17. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. Відомості Верховної Ради. 2014. № 49. Ст. 2056.
18. Прилуцький С.В. Судова влада і громадянське суспільство: взаємозв'язок, місце та роль у правовій державі. Правова держава. 2010. Вип. 21. С. 342–351.
19. Каблук П.І. Сутність і значення громадського контролю судової влади. Национальный юридический журнал: теория и практика. 2014. № 5. С. 62–67.